

Бенько І.Д.,
к.е.н., доцент кафедри обліку
в державному секторі економіки та сфері послуг
Тернопільського національного економічного університету,
Бенько В.С.,
фахівець з продажу послуг Тернопільської філії ПАТ „Укртелеком”

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Важливість освіти полягає у тому, що знання розглядаються як ключовий чинник покращення кадрового потенціалу, переходу до повної зайнятості, зростання особистих доходів населення та добробуту держави.

Рівень освіти впливає на термін трудової діяльності та можливість підвищення кваліфікації. Згідно досліджень, тривалість зайнятості осіб, які здобули вищу освіту, перевищує відповідний показник для осіб із незакінченою середньою освітою на 5-6 років у західноєвропейських і 8-13 років – у центральноєвропейських країнах. Освічені люди мають також більше шансів додаткового навчання за кошти роботодавців.

Рівень освіти визначає величину фінансових доходів. У розвинутих країнах працівники з вищою освітою у середньому заробляють на 60 % більше, а ніж працівники із повною середньою та на 85 % – із неповною середньою освітою.

Дослідженням економіки освіти займалися Л. Добровольська, І.Каленюк, К.Корсак, В.Марцинкевич та інші, наукові роботи яких присвячені проблемам освіти у макроекономічному контексті. Обліку в бюджетних установах, до яких належать навчальні заклади, приділили значну увагу: П.Атамас, Ф.Бутинець, Р.Джога, Т.Канєва, Л.Кіндрацька, С.Левицька, М.Матвіїв, С.Свірко та інші.

Донині немає чітко встановленої методики обліку госпрозрахункової діяльності, недостатньо відображена інформація про фактичну собівартість наданих послуг, що унеможлиблює своєчасну та достовірну оцінку їх економічної ефективності.

Отже, процес надання послуг, виконання науково-дослідних робіт та здійснення інших видів госпрозрахункової діяльності повинен чітко фіксуватися, щоб забезпечити одержання інформації про фактичну собівартість.

У системі фінансування вищих закладів освіти – значне місце займає спеціальний фонд. Заклади освіти за рахунок надходжень спеціального фонду проводять видатки, які недостатньо покриваються із загального фонду бюджету. Альтернативні джерела надходжень і, в першу чергу, госпрозрахункова діяльність забезпечили покриття дефіциту фінансового забезпечення. За цих умов досить актуальним є питання формування економічної інформації про обсяги доходів і витрат за видами діяльності, а також собівартість платних послуг [2, 3].

Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року №

346 „Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта” передбачено, що для розрахунку вартості навчання (вартості освітньої послуги) вищий навчальний заклад повинен передбачити наступні витрати: оплата праці за посадовими окладами (ставками заробітної плати) відповідно до затверджених в установленому порядку нормативів чисельності студентів на одну штатну посаду науково-педагогічного; нарахування на оплату праці; витрати на виплату академічної стипендії; витрати на соціальне забезпечення для надання державних пільг та гарантій окремим категоріям студентів; витрати на оплату комунальних послуг та енергоносіїв у межах встановлених норм споживання; витрати, безпосередньо пов’язані з навчанням студентів; капітальних витрат, зокрема на придбання або створення основних засобів, навчального, лабораторного, спортивного, виробничого обладнання; витрат на утримання гуртожитку з розрахунку на одного мешканця гуртожитку; розміру соціальних гарантій, передбачених проектом Державного бюджету України на плановий рік [1, 4].

Незважаючи на значні успіхи в організації обліку в установах невиробничої сфери, що спостерігаються в останні роки, є ряд методологічних та організаційних проблем, що вимагають термінового вирішення:

- у процесі економічної реформи відбувається переформування джерел фінансування установ невиробничої сфери – із загальнодержавного у місцеве;
- зростає частка позабюджетних коштів у складі джерел фінансування бюджетних установ;
- галузева специфіка окремих установ вимагає специфічного підходу до обліку їх діяльності;
- поєднання в одній установі бюджетної і комерційної діяльності та її відображення в єдиній системі обліку;
- облік витрат при наданні послуг, пов’язаних із навчанням громадян;
- бухгалтерський облік формування ціни освітньої послуги [3, 2].

У сучасних умовах питома вага спеціальних коштів у кошторисі доходів і видатків окремих установ значна, тому на нашу думку необхідно:

- проводити контроль за повним і своєчасним надходженням та оприбуткуванням коштів спеціального фонду;
- проводити облік і контроль витрачання коштів спеціального фонду суворо за призначенням відповідно до кошторисних призначень;
- забезпечити своєчасне складання і подання звітності про надходження і використання коштів спеціального фонду.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України / № 346 від 20.05.2013 року „Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/346-2013>.

2. Постанова Кабінету міністрів України / № 796 від 27.08. 2010 року „Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися

навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності” (із змінами, внесеними від 12.10.2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/796-2010>.

3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки. – Постанова Кабінету Міністрів від 16.01.2007 № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

УДК 65.012.12

Бурденюк Т.Г.,
к.е.н., доцент кафедри обліку
в державному секторі економіки та сфері послуг,
Тернопільський національний економічний університет

ЕКСПЕРТНА ДІАГНОСТИКА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Сучасна транзитивна економіка характеризується конкурентним зовнішнім середовищем, агресивність, складність та непередбачуваність котрого гостро ставить на порядок денний проблему аналізу зовнішніх факторів їх прогнозування з метою вироблення і реалізації ефективної стратегії розвитку. Вирішення даної проблеми стає можливим при використанні нетрадиційних видів аналітичних досліджень за допомогою інструментів експертної діагностики. Система аналітичної діагностики має ряд переваг, основними з яких є оцінка факторів зовнішнього середовища та забезпечення аналітичної підтримки підприємства при розробці та реалізації стратегії.

Найбільший вплив на діяльність установ державного сектору економіки здійснюють такі зовнішні фактори як міжнародні та фінансово-економічні фактори, природно-екологічні умови розвитку галузі; державне регулювання та нормативно-правова база; науково-технічний прогрес; політичне становище, тощо. Аналіз впливу на підприємства зовнішнього середовища, оцінку характеру та напрямку дії його факторів доцільно здійснювати методом експертної діагностики. Алгоритм діагностики наступний:

1) експертам пропонується оцінити відібрані фактори зовнішнього середовища, по мірі впливу того чи іншого на підприємство;

2) оцінки експертів по кожному фактору піддаються нормуванню на основі котрого визначаються ваги кожного фактора в оцінках всіх експертів [1]:

$$M_i = \frac{\sum_{j=1}^m a_{ij}}{\sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^n a_{ij}}, \quad (1)$$

де, M_i – вага i -го фактора; a_{ij} – нормована оцінка i -го фактора, присвоєна j -им експертом, m – кількість експертів; n – кількість факторів.